

Sygn. akt I Ns 557/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2019 roku

Sąd Rejonowy w Kłodzku, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Izabela Kosińska-Szota

Protokolant: stażysta Kamila Kupiec

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2019 roku w Kłodzku

na rozprawie sprawy

z wniosku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S.

przy udziale O. K., M. G. i D. S.

o stwierdzenie nabycia spadku po L. G. zmarłym dnia(...) roku

w przedmiocie wniosku uczestniczki postępowania O. K. o zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku

postanawia:

zatwierdzić uchylenie się przez uczestniczkę postępowania O. K. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po L. G. zmarłym dnia (...) roku.

Sygn. akt I Ns 557/17

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 22 maja 2019 r.

Przedstawicielka ustawowa małoletniej uczestniczki postępowania O. M. C. w dniu (...) r. wniosła o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po L. G. zmarłym dnia (...) r. wskazując, że w chwili śmierci spadkodawcy była w ciąży, odrzuciła spadek w swoim imieniu oraz córki N. K., lecz została u notariusza poinformowana, że nie musi odrzucać spadku w imieniu nienarodzonego dziecka, jak i po jego narodzeniu i z tego względu nie zrobiła tego w terminie. W związku z wezwaniem sądu o wskazanie posiadanych dzieci dowiedziała się, że dziecko poczęte dziedziczy. Przedstawicielka ustawowa podała, że 5 listopada 2014 r. zmarła jej mama i sprawy dotyczące spraw spadkowych załatwiała automatycznie będąc jednocześnie w ciąży.

Na rozprawie w dniu 22 maja 2019 r. przedstawicielka ustawowa małoletniej uczestniczki postępowania O. K. uchyliła się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej O. K..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca L. G. zmarł dnia (...) r. w K., gdzie też ostatnio zamieszkiwał.

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu - k.5

M. C. (1) jest wnuczką spadkodawcy L. G.. W dniu (...)r. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po nim.

Dowód: protokół oświadczenia o odrzuceniu spadku w aktach I Ns 2054/14

W dniu 25 marca 2015 r. M. C. (1) jako przedstawiciel ustawowy swojej córki N. K. złożyła w jej imieniu, przedkładając postanowienie Sądu Rejonowego w Kłodzku z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie I. N. (...) o zezwoleniu na odrzucenie spadku, oświadczenie, że spadek po pradziadku N. L. G. odrzuca.

Dowód: protokół oświadczenia o odrzuceniu spadku w aktach I Ns 582/15

M. C. (1) składając oświadczenie w dniu (...)r. była w widocznej ciąży, ponieważ uczestniczka postępowania O. K. urodziła się (...) Przedstawicielka ustawowa spytała wówczas notariusza o dziedziczące dzieci, wówczas notariusz poinformował ją, że dziedziczą dzieci, które są na świecie w chwili śmierci spadkodawcy. Notariusz nie pouczał M. C. (1), że winna złożyć oświadczenie w imieniu dziecka, które się urodzi. Gdyby M. C. (1) wiedziała, że takie oświadczenie powinna złożyć po urodzeniu O. K., uczyniła by to, by unikając stresu związanego z załatwianiem tych formalności. .

Dowód: zeznania przedstawicieli ustawowej małoletniej uczestniczki postępowania M. C. - k.

odpis skrócony aktu urodzenia O. K. w aktach tut. Sądu(...) - k.5

Na wezwanie Sądu M. C. (1) pismem z dnia 20 kwietnia 2018 r. wskazała, że ma dwoje dzieci N. K. i O. K.

Okoliczności bezsporne

W dniu 19 lipca 2018 r. M. C. (1) wniosła o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniej O. K.. Sąd Rejonowy w Kłodzku postanowieniem z dnia 24 października 2018 r. w sprawie(...)zezwoił jej na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniej O. K. polegającej na złożeniu w jej imieniu oświadczenia o odrzuceniu spadku po L. C. zmarłej (...) r. oraz L. G. zmarłym (...) r. Postanowienie to uprawomocniło się 15 listopada 2018 r.

Dowód: wniosek i postanowienie SR w Kłodzku z dnia 24.10.2018 r. - k.2 i 23 akt (...)

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez małoletnią uczestniczkę postępowania O. K. działającą przez przedstawiciela ustawowego M. C. (1) podlegał uwzględnieniu.

Zgodnie z ogólnymi zasadami prawa spadkowego spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku tj. z chwilą śmierci spadkodawcy (art. 924 k.c. i art. 925 k.c.). W terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania, może on spadek przyjąć wprost, przyjmując spadek z dobrodziejstwem inwentarza lub też spadek odrzucić (art. 1012 k.c. i art. 1015 § 1 k.c.). Brak oświadczenia spadkobiercy w wyżej wskazanym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku (art. 1015 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku). Spadkobierca, który odrzucił spadek zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku (art. 1020 k.c.). W myśl art. 931 § 2 k.c. jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się do dalszych zstępnych. Odrzucenie spadku przez dziecko spadkodawcy skutkuje więc powołaniem do dziedziczenia jego zstępnych, którzy od chwili dowiedzenia się o tytule swojego powołania mogą w terminie sześciu miesięcy złożyć oświadczenie o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku.

Zgodnie z art. 690 k.p.c. c. w zw. z art 1019 k.c. spadkobierca może uchylić się od skutków prawnych niezłożenia pod wpływem błędu lub groźby oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (art. 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 84 i 87 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga

zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c.). Wydanie deklaratoryjnego postanowienia zatwierdzającego uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia jest poprzedzone rozprawą, podczas której sąd bada, czy istnieje wada oświadczenia woli (art. 84 i 87 k.c.) oraz czy uprawnienie do uchylenia się nie wygasło (art. 88 § 2 k.c.).

W przedmiotowej sprawie Sąd uwzględnił okoliczności powołane przez małoletnią uczestniczkę postępowania reprezentowaną przez matkę M. C. (1), wskazujące na pozostawanie jej w błędzie. Zwrócić należy uwagę na ustalenia stanu faktycznego, z których jednoznacznie wynika, że M. C. (1) jako spadkobierczyni ustawowa L. G. będąc jego wnuczką w przepisany termin złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku we własnym imieniu, następnie po uzyskaniu zezwolenia sądu rodzinnego, złożyła takie oświadczenie w imieniu małoletniej córki N. K.. Jak wynika z zeznań przedstawicielki ustawowej, składając oświadczenie w imieniu N. K. była w widocznej ciąży, dodatkowo pytała notariusza o sytuację prawną dotyczącą nienarodzonego dziecka. Notariusz poinformował ją, że tylko w imieniu dzieci „będących na świecie”, a więc urodzonych w chwili śmierci spadkodawcy taki obowiązek istnieje. Zeznaniom przedstawicielki nie sposób odmówić wiarygodności. Jak wskazała M. C. (1), gdyby notariusz poinformował ją, że po urodzeniu dziecka, które zbyło poczęte w chwili śmierci spadkodawcy i po uzyskaniu zgody sądu rodzinnego powinna złożyć oświadczenie w przedmiocie spadku, uczyniłaby to, wszak a tym właśnie zakresie zadając pytanie w tej kwestii notariuszowi, miała wątpliwości. W ocenie Sądu, zeznania M. C. (1) są prawdziwie, ponieważ z dowodów jednoznacznie wynika, że takie czynności podjęła zachowując obowiązujące przepisy co do małoletniej córki N. K.. Gdyby notariusz nie wprowadził ją w błąd niewątpliwie podjęłaby czynności zmierzające do odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej O. K.. Zatem M. C. (1) nie złożyła w imieniu O. K. oświadczenia o odrzuceniu spadku, ponieważ działała pod wpływem błędu prawnie doniosłego, iż małoletnia, ponieważ urodziła się po śmierci spadkodawcy nie należy do kręgu spadkobierców ustawowych po pradziadku. Zwrócić należy uwagę, że Sąd zatwierdził uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, choć można byłoby uznać, że przedstawicielka ustawowa O. K. dowiedziała się o tytule jej powołania dopiero z postanowienia sądu o wezwaniu do udziału w sprawie z 11 czerwca 2018 r. Kwestia ta jednak w kontekście pytania M. C. (1) u notariusza w dniu 25 marca 2015 r., kiedy to mając wątpliwości co do dziedziczenia przez nienarodzone dziecko, została wprowadzona w błąd, zdaniem Sądu winna był jednoznacznie rozstrzygnięta w ramach postępowania o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia takiego oświadczenia. Wskazać też należy na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2016 r. III CSK 210/15, zgodnie z którym z powodu istotnego błędu co do prawa dotyczącego treści czynności prawnej może niewątpliwie nastąpić także uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku lub od skutków prawnych nie złożenia takiego oświadczenia. W razie stosowania art. 84 k.c. na podstawie odesłań zawartych w art. 1019 k.c. uzasadniona jest ze względu na specyfikę przyjęcia spadku jedynie - zarówno w odniesieniu do błędu, co do prawa, jak i błędu co do faktów - modyfikacja dotycząca okoliczności, które doprowadziły do powstania błędu. W świetle art. 84 k.c., składający oświadczenie woli może powołać się nawet na błąd przez siebie zawiniony. W celu jednak ochrony innych osób możliwość uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli skierowanego do oznaczonego adresata została w przypadku czynności prawnych odpłatnych dopuszczona tylko wtedy, gdy błąd został przez adresata wywołany lub gdy adresat wiedział o błędzie albo mógł go z łatwością zauważyć (art. 84 § 1 zdanie drugie k.c.). Te dodatkowe przesłanki prawnej doniosłości błędu nie są aktualne w odniesieniu do przyjęcia spadku. Skutki przyjęcia spadku dotyczą jednak zarówno spadkobiercy, jak i innych osób. Względem na to przemawia za uzależnieniem prawnej doniosłości błędu w zakresie zastosowania art. 1019 k.c. nie tylko od tego, aby dotyczył on treści przyjęcia spadku i był istotny, ale i od tego, aby nie stanowił następstwa niedołożenia należytej staranności przez spadkobiercę. Ocena w tym względzie powinna być dokonana na podstawie okoliczności każdego indywidualnie rozpatrywanego przypadku i uwzględniać przeciętny stan świadomości prawnej społeczeństwa.

Skoro przedstawicielka ustawowa wykazała działanie pod wpływem błędu z art. 84 § 1 k.c. i zachowała termin z art. 88 § 2 k.c., a ponadto uzyskała zezwolenie sądu rodzinnego na odrzucenie spadku i złożyła w dniu 17 kwietnia 2019 r. przed notariuszem w imieniu O. K. oświadczenie o odrzuceniu spadku, nie czekając na wyznaczenie rozprawy w tym zakresie, choć w tym czasie termin do złożenia takiego oświadczenia nie biegł, to Sąd orzekł jak w sentencji postanowienia.